

Sygn. akt II KS 1/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie skazanego **A. D.**

w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 3 marca 2021 r.,

skargi prokuratora od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 13 października 2020 r., sygn. akt VI Ka (...)

uchylającego wyrok łączny Sądu Rejonowego w W. z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. akt IV K (...)

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania**

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. akt IV K (...), Sąd Rejonowy w W., po rozpoznaniu sprawy A. D., skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 30 czerwca 2016 r., sygn. akt V K 611/16,
2. Sądu Rejonowego w B. z dnia 30 września 2016 r., sygn. akt II K 239/16,
3. Sądu Rejonowego w Z. z dnia 28 października 2016 r., sygn. akt II K 339/16,
4. Sądu Rejonowego w W. z dnia 4 października 2017 r., sygn. akt III K 248/17,
5. Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 9 kwietnia 2018 r., sygn. akt V K 311/18,
6. Sądu Rejonowego w S. z dnia 17 lipca 2018 r., sygn. akt II K 174/18,
7. Sądu Rejonowego w K. z dnia 19 września 2019 r., sygn. akt VIII K 268/18,
8. Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 21 września 2018 r., sygn. akt V K 673/18,
9. Sądu Rejonowego w W. z dnia 19 listopada 2018 r., sygn. akt III K 721/18,

I. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 87 § 2 k.k. połączył kary pozbawienia wolności oraz kary ograniczenia wolności orzeczone wobec skazanego wyrokami opisanymi w punktach VI i VIII i wymierzył skazanemu A. D. karę łączną 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy ograniczenia wolności polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin w stosunku miesięcznym;

II. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wobec skazanego wyrokami opisanymi w punktach I, II, III, IV i VII i wymierzył skazanemu A. D. karę łączną 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności;

III. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w pkt II kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres odbywania kary w sprawie o sygn. akt V K 611/16 od dnia 23.05.2019 r. do dnia 22.08.2019 r.;

IV. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 87 § 1 k.k. połączył kary ograniczenia wolności orzeczone wobec skazanego wyrokami opisanymi w punktach V i IX i wymierzył skazanemu A. D. karę łączną 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy ograniczenia wolności polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;

V. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 i 2 k.k. połączył kary grzywny orzeczone wobec skazanego wyrokami opisanymi w punktach III i IV i wymierzył

skazanemu A. D. karę łączną grzywny 150 (sto pięćdziesiąt) stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 (dziesięć) złotych;

VI. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w pkt. VI kary łącznej grzywny zaliczył skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia w sprawie o sygn. akt II K 339/16 w dniu 5.03.2016 r.;

VII. w pozostałej części połączone wyroki pozostawił do odrębnego wykonania;

Wyrok zawiera również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku apelację wywiodła obrońca skazanego, która zaskarżyła wyrok w całości, zarzucając mu:

- 1) obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 53 par. 1 i 2 k.k. i art. 85a k.k. poprzez niedostateczne rozważenie dyrektyw wymiaru kary łącznej wskazanych w tymże przepisie w zakresie dotyczącym celów zapobiegawczych i wychowawczych oraz sytuacji rodzinnej skazanego;
- 2) błąd w ustaleniach faktycznych poprzez pominięcie i nieuwzględnienie w wyroku łącznym prawomocnego skazania A. D. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 16.11.2018 r. w sprawie II K 36/18, który został zmieniony wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. z dnia 04.07.2019 r. w sprawie o sygn. akt VII Ka 431/19;
- 3) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na nieuzasadnionym przyjęciu, że „ogół przestępczości świadczy o znacznym stopniu demoralizacji skazanego, co w konsekwencji przemawia przeciw stosowaniu przy wymiarze wszystkich kar łącznych zasady całkowitej absorpcji”, przy jednoczesnym stwierdzeniu „pozytywnej prognozy społeczno-kryminologicznej, wynikającej z opinii o skazanym i jego obecny tryb życia”;
- 4) rażącą niewspółmierność kar łącznych poprzez ich wymierzenie z zastosowaniem zasady asperacji zamiast zasady pełnej absorpcji.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uzupełnienie go o skazanie wynikające z wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 16.11.2018 r., w sprawie II K 36/18, który został zmieniony wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. z dnia 04.07.2019 r. w sprawie o sygn. akt VII Ka 431/19 i orzeczenie poszczególnych kar łącznych na zasadzie pełnej absorpcji,

alternatywnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Skarżąca wniosła o „dopuszczenie dowodu z załączonego dokumentu tj. postanowienia Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 18.11.2019 r. w sprawie o sygnaturze akt VI Kow 2774/19/pr o udzieleniu A. D. dalszej przerwy w karze na okoliczność ustalenia wszystkich skazań objętych przerwą w karze, a także sytuacji rodzinnej, życiowej skazanego.

Wyrokiem z dnia 13 października 2020 r., sygn. akt VI Ka (...), Sąd Okręgowy w W. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Od powyższego wyroku skargę wywiódł prokurator, który zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść skazanego, podnosząc zarzut „rażącej obrazę przepisów postępowania, która miała istotny wpływ na treść wyroku, tj. art. 437 § 2 in fine k.p.k. poprzez wadliwe przyjęcie, iż w niniejszej sprawie brak jest podstaw do zmiany zaskarżonego orzeczenia i w konsekwencji uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w W. z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. IV K (...) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, mimo niezrealizowania wymienionych w przywołanym przepisie przesłanek, w szczególności konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości”.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje.

Skarga jest zasadna.

Z pisemnych motywów zaskarżonego orzeczenia jednoznacznie wynika, że jedynym powodem uchylenia zaskarżonego wyroku łącznego i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania było stwierdzenie, iż w ww. orzeczeniu nie uwzględniono kar orzeczonych prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w K. (w sprawie II K 36/18) oraz Sądu Rejonowego w W. (w sprawie III K 144/18). W ocenie sądu odwoławczego właśnie okoliczność, że ww. kary

spełniają warunki do połączenia ich z innymi karami orzeczonymi wobec skazanego, wywołała konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku łącznego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Organ ad quem uznał bowiem, że mógłby dokonać samodzielnego połączenia tych kar tylko wówczas, gdyby zdecydował się na ukształtowanie nowej kary łącznej na zasadzie pełnej absorpcji, a taka możliwość w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie zachodzi.

Sąd Najwyższy stanowczo nie zgadza się tym stanowiskiem. Przepis art. 437 § 2 k.p.k. jednoznacznie stwierdza, w jakich sytuacjach możliwe jest wydanie przez sąd odwoławczy wyroku uchylającego zaskarżony wyrok i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania. Wskazuje, że może to nastąpić wyłącznie w wypadkach wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli konieczne jest przeprowadzenie przewodu sądowego w całości. Żadna z ww. przesłanek nie zaktualizowała się w przedmiotowej sprawie.

Sąd odwoławczy nie stwierdził bowiem, by orzeczenie sądu I instancji dotknięte było wadą w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej, a art. 454 k.p.k. - z oczywistych względów - nie miał w tym wypadku zastosowania.

W przedmiotowej sprawie nie zaistniała również konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. Wbrew bowiem temu, co twierdzi organ ad quem, za w pełni dopuszczalne należy uznać wydanie przez sąd odwoławczy orzeczenia zmieniającego zaskarżony wyrok łączny, w sytuacji ujawnienia się nowych kar podlegających łączeniu, czy też stwierdzenia, że sąd pierwszej instancji pominął określone kary podlegające łączeniu. W uchwale składu 7 sędziów z dnia 28 czerwca 2018 r., I KZP 3/18, Sąd Najwyższy, opierając się na pogłębionej argumentacji, którą sąd w tym w składzie w pełni podziela, jednoznacznie wskazał bowiem, że *nie narusza prawa do obrony w stopniu niemożliwym do zaakceptowania orzeczenie po raz pierwszy przez sąd odwoławczy w sprawie o wydanie wyroku łącznego kary łącznej, tym bardziej orzeczenie jej w innym zakresie, niż orzekł sąd pierwszej instancji*. W uchwale tej stwierdzono również, że *skoro opowiedziano się za dopuszczalnością orzeczenia przez sąd odwoławczy po raz pierwszy kary łącznej, to tym bardziej (a maiori ad minus) wypada uznać dopuszczalność orzeczenia przez ten sąd kary łącznej na innej podstawie przedmiotowej, niż uczynił to sąd pierwszej instancji. Nie jest to problemem*

zwłaszcza w wypadku, gdy apelacja podnosi zaistniałe uchybienie. Rozpatrując zaś sytuację, gdy po wydaniu zaskarżonego wyroku łącznego uprawomocnił się kolejny wyrok nadający się do połączenia, *prima facie* wypadałoby się opowiedzieć przeciwko zmianie wyroku łącznego przez sąd drugiej instancji i za potrzebą zainicjowania nowego postępowania o wydanie wyroku łącznego. W obowiązującym modelu postępowania odwoławczego sąd *ad quem* ocenia bowiem prawidłowość kontrolowanego wyroku przez pryzmat okoliczności istniejących w chwili jego wydania (jakkolwiek musi też mieć na uwadze ewentualnie później zaistniałe okoliczności, zwłaszcza wyłączające postępowanie) i zmienia go w razie stwierdzenia któregoś z uchybień określonych w art. 438 k.p.k., co w omawianym przypadku nie zachodzi. **Istotne względy przemawiają jednak za przyznaniem sądowi odwoławczemu prawa zmiany wyroku łącznego (rozstrzygnięcia o karze łącznej) również w takiej sytuacji, co zresztą sygnalizowały wcześniej czynione wzmianki.** W pierwszej kolejności trzeba zauważyć, że z punktu widzenia stron procesu w istocie nie odbiega ona od sytuacji, gdy istniejący wyrok został pominięty przez sąd *a quo*. Nie można również nie widzieć potrzeby możliwie szybkiego wyjaśnienia sytuacji prawnej skazanego, który zazwyczaj ma interes w sprawnym przeprowadzeniu postępowania o wydanie wyroku łącznego i niemnożeniu kolejnych, czemu też sprzeciwia się wzgląd na ekonomię procesową, czynności sądowych. Należy mieć także na uwadze specyfikę postępowania o wydania wyroku łącznego, które może być wszczęte z urzędu i w ramach którego sąd sam zbiera niezbędne materiały; nie widać przeszkód dla wykazania w tym względzie inicjatywy też przez organ *ad quem*. Złożenie zaś przez stronę dodatkowego prawomocnego wyroku może być uznane za postąpienie analogiczne jak przedstawienie sądowi odwoławczemu nowego dowodu, wskazującego na potrzebę zmiany wyroku sądu pierwszej instancji. Wymaga zauważenia, że w przypadku wniesienia apelacji na korzyść skazanego, wymierzając karę łączną na szerszej podstawie, sąd odwoławczy z reguły powinien stosować zasadę jej kształtowania nie mniej korzystną dla skazanego niż czynił to sąd pierwszej instancji. Kierunek zaskarżenia wyroku łącznego sądu pierwszej instancji rzutuje bowiem na swobodę orzekania sądu

odwoławczego, który może mieć do czynienia z różnorodnymi sytuacjami w zakresie łączonych kar, na przykład mających postać kar bezwzględnych, jak i wolnościowych. Trudno w takim wypadku poddać analizie wszystkie możliwe w tym zakresie sytuacje, jest wszakże oczywiste, że wniesienie apelacji na korzyść skazanego obliuguje sąd odwoławczy, wymierzający karę łączną na szerszej podstawie przedmiotowej, do respektowania zakazu reformationis in peius, który w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego w pierwszej kolejności znajduje wyraz w zachowaniu zastosowanej przez sąd pierwszej instancji zasady łączeniu kar.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, że obrońca skazanego jeden z zarzutów apelacyjnych oparła na twierdzeniu, że sąd pierwszej instancji pominął wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 16.11.2018 r., sygn. akt II K 36/18. Co więcej, autorka apelacji domagała się konwalidacji tego uchybienia przede wszystkim poprzez wydanie orzeczenia reformatoryjnego. W środku odwoławczym nie podniesiono natomiast zarzutu bazującego na tezie, że zaskarżonym wyrokiem łącznym nie została objęta kara orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 2 października 2019 r., sygn. akt III K 144/18. I ta okoliczność, co wynika jednoznacznie z poczynionych wyżej wywodów, nie stanowiła jednak przeszkody do wydania orzeczenia reformatoryjnego. Jest też oczywiste, że uzupełnienie postępowania dowodowego w zakresie ww. skazań nie wiązało się z koniecznością przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości.

W tym stanie rzeczy, zaskarżony wyrok należało uznać za niesłuszny, gdyż wydany został z naruszeniem art. 437 § 2 k.p.k. Powyższe wywołało konieczność uchylenia tego orzeczenia i przekazania sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W postępowaniu ponownym, Sąd Okręgowy - mając na uwadze treść art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k. - kolejny raz przeprowadzi kontrolę odwoławczą, a następnie wyda wyrok spełniający standardy sprawiedliwości materialnej i proceduralnej, który – w razie zaktualizowania się takiej potrzeby – uzasadni w sposób zgodny z właściwymi przepisami prawa.

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

